

Rapport från Ungdomsbiennalen i Paris:

Konstnärnsrollen ifrågasatt

UT 26
EFTER UTFLYKTEN till Bois de Vincennes för två år sedan har "Ungdomsbiennalen" i Paris flyttat tillbaka till Moderna museet vid Avenue Président Wilson. I år disponerar Se biennale de Paris lokaler i både Musée d'Art Moderne de la ville de Paris och Musée National d'Art Moderne.

Ett centralt tema i utställningen anslås redan på den pompösa gården mellan museiflyglarna. Mellan betongpelarna hänger vackert vävda mattor, som på tork, av den rumänska konstnärinnan Ana Lupas. Deras främlingskap i den här omgivningen är totalt. Men i katalogen avbildar hon dem hängande i ett landskap och kallar de i vinden fladdrande mattorna en symbol för freden. Symbolen, i sin rätta miljö, verkar lika enkel som välfunnen. Det vackra hantverket och formens renhet i Lupas mattor sände en hälsning genom decennierna till landsmannen Brancusi som levde i dubbel exil i Paris, i exil både från Rumänien och det parisiska konstlivet.

Längre in på gården ligger en del material som inger osäkerhet om där pågår något slags byggnadsarbete eller om det är konstverk. Där finns ett hundratel järnvägssliprar, ett rostigt järnrör och en gigantisk gummibanderoll som hänger mellan husflyglarna. Inga "etiketter" skingrar åskådarens osäkerhet.

Avsedd osäkerhet

Att framkalla den osäkerheten är uppenbarligen en del av avsikten med verket. Den är ett resultat av de senaste årens strävan från konstnärerna att framställa sig själva som leverantörer av ett material snarare än färdiga påståenden. Var gränsen sedan går för ett så fullständigt uppgivande av den egna personligheten att "materialet" blir likgiltigt är till stor del ämnet för den diskussion som fortlöpande förs av den nya generation "konceptuella konstnärer" som biennalen innehåller många exempel på.

"Materialet" på gården hade levererats av japanerna Kisito Suga och Noboru Takayama. Liksom hos deras sydkoreanska kolleger kan man märka hur de har stöd i en zenbuddistisk tradition. Men där den zenbuddistiska trädgården med sin välkrattade sand och sina omsorgsfullt utplacerade klippblock var ett kontemplationsobjekt uttryckande naturens fulländning, visar dessa nya verk ett rubbat förtroende till det fulländade och nyalstrande i naturen.

Samtidens växande ekologiska problem sätter sina spår i många av de konceptuella verken. Det gäller även islänningen Sigurdur Gudmundsson som bland annat låter vindriktningen utforma hans skulpturer på den isländska heden.

Annars är det många konstnärer som försöker lösa, eller snarare undfly, de problem

John Davies: "För sista gången". 1972. Grupp med fyra figurer i naturlig storlek.

som konstnärnsrollen ger dem genom att ägna sig åt renodlad dokumentation. Det mest heroiska försöket i den vägen är Anne och Patrick Poiriers sjuttio kvadratmeter stora modell av Ostia Antica, resultatet av över ett års arbete. Frågan är bara vad de gjort mer än att de framställt ett åskådligt undervisningsmaterial för en arkeologisk institution.

Stillsam ironi

För två ungerska konstnärer ställer sig problemet något annorlunda: Tamas Stjauby deklarerar att "allt som är förbjudet är konst", och hans landsman Peter Legendy förklarar "appellkonsten" som ett nödvändigt ont så länge den individuella moralen förtrycks av den institutionaliserade makten.

Det fanns i Legendys manifest en stillsam ironi som bör ha träffat den femton konstnärer starka gruppen Düsseldorf Scene. Den breddade ut sig i ett konsumtionssamhällets kitschiga självväckel på ett sätt som var både kokett och föga konstruktivt.

Det politiskt tydligaste konstverket på utställningen var annars den chilenska gruppen Brigada Ramona Parras fränvaro. I katalogen presenterade de sig med några bilder av sina aktiviteter ute i stadsmiljön och en strof ur Nerudas "Canto general".

Om biennalen för två år sedan starkt betonade den fotografiska realismen, så har den nu i stället undvikits helt. (Den nya arbetsordningen, med en central kommitté som sovrar bland de insända förslagen i stället för av respektive nationer utvalda kollektioner, gör utställningen överskådligare och mer tematisk men också konstpolitiskt effektivare.) Den realism som nu visas är mer riktad, ett fortsättande

DAGENS NYHETER

Stockholm

(BR 01)

ca 460.000 ex

7/vecka

13 OKT. 1973

av Oldenburgs och Kienholz vägar. Kanadensaren Mark Prient tycks vid första ögonkastet göra om Oldenburgs skyldiskar med imiterade mattor, men ett närmare betraktande visar att hans slakteributik endast lämpar sig för kanibaler. Chooken är häftigt men lämnar bara efter sig ett långsamt ebbande äckel.

Dockor med mask

Engelsmannen John Davies gör dockor i naturlig storlek, klädda i riktiga kläder och försedda med masker ibland hämtade ur verkliga livet och ibland ur någon glädjeförsäkerad. Han arrangerar figurerna i förtäta situationer där känslor som rädsla, osäkerhet, översitteri och underlägsenhet skildras med den yttersta känslighet. Det är en konst rik på psykologiska och sociologiska nyanser och förmodligen det intressantaste som gjorts i genren sedan Kienholz tidiga verk.

Grieken Georges Tounzenis gör montage av kalligrafiskt vackra blad ur sina anteckningsböcker som alla handlar om hans förhållande till konsten i det förflutna och samtiden. Det är en "Journal över min konstnärliga omskolning". En stor del av anteckningarna gäller hans förhållande till ytan och det monokroma måleriet. Många av hans referenser gäller Yves Klein och Brice Marden, vilken ställer ut sina tankar kring den bemålade ytan i Galerie Yvon Lambert.

Tounzenis och Marden med sina funderingar kring "rent måleri" är länkar till dem som praktiserar det. Biennalen visar ett flertal exempel på att målare som Barnett Newman, Mark Rothko och Ad Reinhardt, av vilka stora minnesutställningar turnerat i världen de senaste två åren, börjat sätta spår hos en yngre generation. Målarna Jake Berthot och Louis Cane

leven ut både färg och format på ett sätt som visar att de inte delar konceptualisternas reservationer inför det sinnliga i konsten. Cane målar på stora ospända dukar som viker sig ut i rummet och förändrar dess karaktär med sina luddiga ytor i varma färger, medan Berthot immaterialiserar ytan på ett sätt som kommer nära Rothko.

Tribut till tystnaden

Ett slags uppgörelse med det egna konstnärskapet som resulterat i en ren och vacker form visar italienaren Mattiacci i Galerie Iolas. På golvet ligger en hög böcker gjutna i aluminium, omöjliga att öppna, utan budskap till världen. Framför en spegel erbjuds åskådaren en mask föreställande konstnärens eget ansikte. I spegelns virtuella rum ser man sig själv maskerad till konstnären. På en stol vid ett bord, båda gjutna i aluminium, sitter konstnären själv med ett bandage som täcker ögon, öron, näsa och mun. I ena handen håller han en gravyrnål som gör rörelser över en orörd kopparplåt. Mattiacci tystar historien och stänger av omvärlden för att få tid att iakta sig själv. När bullret är som störst ger han sin tribut till tystnaden i en ovanligt väl genomförd utställning.

Så länge det finns konstnärer som fortsätter att pressa och överskrida de traditionella gränserna för konstnärskapet kommer det också att göras konstverk värda vårt intresse. Det ifrågasättande av konstnärnsrollen som i dag tycks aktuellt än någonsin, jag bortser då från de ofrånkomliga manererna, är inte, som ofta påstås, en patetisk dödsdömskamp i konsumtionssamhällets marginaler. Den är i stället det påtagligaste belägget för att konstnärerna och deras verk kommer att oroa oss ytterligare ett tag framåt.

OLLE GRANATH